

باسمه تعالی

عنوان : راهکار ترویج و تقویت رفتارهای معنوی در جامعه

استاد راهنما: خانم اکرم سبحانی

مؤلفین : فاطمه یزدانی، راضیه یزدانی، مریم کریمی

حوزه: کوثر تیران

استان: اصفهان

چکیده:

انسان همواره در پی داشتن آرامش در زندگی خود تلاش می کند ولی با توجه به این که امروزه بشر با رسیدن به آسایش هنوز به آرامش واقعی نرسیده می توان یکی از علت های آن را دوری از معنویت دانست.

خداوند متعال دین را برای رسیدن انسان به معنویت و مدارج عالی انسانی قراردادده است و و از نظر ملاصدرا معنویت در اثر ارتباط با خدا و عالم ملکوت شکل می گیرد و باور به غیب، محور اصلی معنویت را سامان می دهد؛ بدون معنویت دینی که تبدیل به رفتارهای معنوی گردد انسان به آن سعادت اصلی و سطوح بالای معنویت نخواهد رسید از این جهت برای داشتن جامعه ای متعالی باید رفتارهای معنوی را در جامعه تقویت و ترویج کرد.

با توجه به اهمیت رفتارهای معنوی در جامعه که پایه ی رشد و تعالی تک تک افراد جامعه است در این مقاله با روش توصیفی و تحلیلی، محقق بر آن است تا راهکارهایی برای ترویج و تقویت رفتارهای معنوی در جامعه را بیان کند.

کلیدواژه: ترویج، تقویت، جامعه، راهکار، رفتارمعنوی

مقدمه:	۴
۱- خداجویی:	۵
۲-خودشناسی:	۶
۳- حب اهل بیت:	۷
۴- روزه:	۱۰
۵- تقوا:	۱۲
۶- امر به معروف و نهی از منکر:	۱۴
۷- سیاست همراه با معنویت:	۱۵
۸- عفاف:	۱۶
۹- فراگرفتن علم برای معنویت و خدمت:	۱۹
نتیجه گیری:	۲۰
فهرست منابع:	۲۱

مقدمه:

انسان موجودی اجتماعی است و به ناچار مجبور است بسیاری از نیازهای خود را در بستر جامعه بر طرف کند.

یکی از این نیازهای فطری انسان، نیاز به معنویت است و حتی افرادی که دین ندارند نیز در پی برآورده کردن این نیاز هستند و به افرادی که دارای معنویت هستند روی می آورند.

انسان برای این که در صدر جامعه، این آرامش را بیابد باید رفتارهای معنوی را در جامعه رواج دهد و آن ها را تقویت کند.

از رفتارهای معنوی نیز می توان به امر به معروف و نهی از منکر، عفاف، خدا شناسی، خود شناسی و حجاب اشاره کرد.

هر چقدر میزان گسترش رفتارهای معنوی در جامعه ترویج و تقویت شود میزان آرامش به دست آمده در جامعه نیز افزایش می یابد.

محققین طی این پژوهش بر آن هستند که نحوه ی گسترش بعضی از رفتارهای معنوی در جامعه را توضیح دهند و راهکارهایی برای ترویج و تقویت رفتار معنوی در جامعه داشته باشند.

از پیشینه های این عنوان می توان به کتاب معنویت و انقلاب اسلامی که در بردارنده ی سخنان امام خامنه ای (مد ظله) در مورد ضرورت ها، راهکارها و عوامل افزایش معنویت نام برد و کتاب هوش معنوی از فرامرز سهرابی و مقاله ی عوامل و موانع ترویج معنویت از عبدالحسین خسروپناه و نقد و بررسی معنویت گرایی از محمد عرب صالحی و محمد کاشی زاده اشاره کرد اما در این مقاله قصد داریم به صورت گسترده راهکارهایی کاربردی جهت ترویج و تقویت رفتارهای معنوی بیان کنیم.

۱- خداجویی:

اولین راهکار برای ترویج رفتار معنوی در درون انسان که همان ندای فطرت ما را به سوی آن فرا می خواند خدا جویی نام دارد.

غریزه خداجویی نوعی جاذبه میان کانون دل و احساسات انسان و کانون هستی یعنی مبدأ آفرینش و کمال مطلق ایجاد می کند مثل جذب و انجذابی که میان اجرام و اجسام، موجود است. انسان بدون آنکه خود متوجه باشد تحت تأثیر این نیروی مرموز هست. گویی یک «من» در وجود او پنهان است و او از خود آوازی دارد.

فطرت یا انگیزه خداجویی، اساس آفرینش است و پیامبران همواره دعوت کننده به سوی آن هستند و آخرین پیام الهی که توسط پیامبر اسلام به انسانها ابلاغ شده، در حیات خود پیامبر (ص) نوشته و جمع آوری شده و در طول چهارده قرن دست نخورده و تحریف نشده به دست ما رسیده است و این امر خود بزرگترین اعجاز تاریخ بشری است و عرفا از آنجا که به نیروی عشق فطری، ایمان دارند در تقویت این نیرو می کوشند و معتقدند که کانون احساسات الهی قلبی را باید تقویت کرد و موانع رشد آن را باید از میان برد و آنگاه با مرکب راهوار و سبکبال عشق به سوی خدا پرواز کرد.^۲

انسان همیشه برای خودش دروازه معنویت بوده است. مقصود از این که می گوئیم انسان همیشه برای خودش دروازه معنویت بوده و از دروازه وجودش عالم معنی را دیده است، این است که در انسان چیزهایی وجود دارد که حساب آنها با حساب عالم ماده متفاوت است و نه تنها علمای معرفه النفس و معرفه الروح قدیم، بلکه بسیاری از علمای معرفه النفس جدید هم به این مطلب اعتراف دارند که در انسان چیزهایی یافت می شود که با حساب های مادی این دنیا قابل توجیه نیست و نشان می دهد که حساب دیگری در کار است و با اندکی دعوت به تفکر، مردم می فهمند که انسان لزوماً برای

^۱. راغب اصفهانی، ترجمه و تحقیق مفردات الفاظ قرآن، ج ۱، ص ۷

^۲. شهید مطهری، مجموعه آثار استاد شهید مطهری (اصول فلسفه و روش رئالیسم)، ج ۶، ص ۹۳۶

در بعضی موارد برای گسترش این امر در جامعه و رواج این الگو لازم است با افراد بی حیا برخورد قاطع شود و حتی بد گویی از آنها در حضور دیگران الزامی می باشد. حفظ وجدان سالم جامعه و برقراری عفاف میان مسلمانان به منظور جلوگیری از نفوذ فساد و گسترش آن در جامعه از اهمیت بیشتری برخوردار است. ولی مواردی وجود دارد که حفظ آبرو و حیثیت افراد عفیف و مؤمن و در نتیجه، حفظ عفاف جامعه در این است که افرادی که از حدود شرعی خارج می شوند و طغیان می کنند، نه تنها به حیثیت خود و خانواده و فامیل اهمیتی نمی دهند بلکه حیثیت جامعه اسلامی و عزت اسلام و وجهه آن را نیز نادیده می گیرند، در این صورت اسلام نیز احترام به چنین افرادی را به علت مصالح مهمتر نه تنها لازم نمی داند بلکه در مواردی افشاگری را واجب و ضروری می داند، زیرا خودش احترام خویش را نگه نداشته و حریم حرمت خود را خودش شکسته است و علنا اقدام به گناه کرده است و در این صورت حفظ حیثیت او باعث ضرر می شود.^۱

علاوه بر این، نکته دیگری هم در بین است و آن ایجاد انگیزه است و روایاتی از این دست، بسیار یافت می شوند که فضیلت و اهمیت عفاف را نشان می دهند و در ایجاد انگیزه برای عمل عفیفانه، بسیار نقش دارند زیرا مهم ترین محرک برای انجام دادن هر کاری، همان داشتن انگیزه زیاد است. باید افراد را با این احادیث و داستان ها آشنا و درایشان ایجاد انگیزه کرد. وقتی انسان مومن مشاهده می کند که اهتمام به عفت، تا این اندازه برای خدای متعال اهمیت دارد و صاحبان شریعت، جایگاهی در حد و اندازه شناخت الهی به آن داده اند یا آن را در زمره بهترین جهادها قرار داده اند، بی شک، هر انسان مومنی که به این متون اعتقاد دارد این موقعیت را از دست نمی دهد و با انگیزه های بالا درصدد دستیابی به این صفات برتر خواهد بود. ضمناً مطالعه این مجموعه احادیث، حتی به صورت مکرر و تفکر در آنها می تواند باور را تقویت کند. یکی از سنت های خوبی که در زمان های قدیم وجود داشت، این بود که بسیاری از مومنان به خواندن کتاب هایی چون: تحف العقول، ثواب الاعمال و عقاب الاعمال، الخصال، نهج البلاغه، مکارم الاخلاق و ... اهتمام داشتند و شاید بیشترین فواید، علاوه بر آشنایی با مفاهیم و آموزه های اخلاقی ایجاد انگیزه در آنها بود.^۲

^۱. حقانی، نظام اخلاقی اسلام، ص ۲۸۵

^۲. کانون نشر و ترویج فرهنگ اسلامی حسنات اصفهان، سیری در سپهر اخلاق، ج ۲، ص ۱۸۲

برای داشتن جامعه سالم باید عفاف پیشه کرد. عفت‌مداری، از اصولی‌ترین پایه‌های حراست امنیت اجتماعی است.

۹- فراگرفتن علم برای معنویت و خدمت:

علم را برای خدمت، معنویت، پیشرفت فضائل انسانی و دفاع حقیقی از حقوق انسان باید فرا بگیریم ثروت ملی و اقتدار ملی باید برای این باشد که این ملت بتواند بر خلاف سنت رایج جهان پرچم عدالت را با محوریت معنویت در دست بگیرد به صورتی که به کسی زور نگوییم به مظلوم کمک کنیم با ظالم مقابله کنیم و جلوی ظلم را بگیریم.

دانشگاه متدین:

اگر یک دانشگاه علمی محض داشته باشیم که در آن دین و اخلاق نباشد همان بلایی بر سر جامعه ما و کشور و آینده ما خواهد آمد که بر سر جامعه دانشمندان غرب آمده غرب جامعه دانشمندی است اما خوشبخت نیست در آن امنیت اخلاقی و امنیت روانی نیست انسجام خانوادگی نیست اخلاق نیست و معنویت هم نیست که همه اینها در جامعه اسلامی که دانشگاه آن با محوریت معنویت باشد به دست می‌آید. اینها خला‌های‌های عمده بشر هستند، امنیت حقیقی و معنوی می‌خواهیم که بدون علم نمی‌شود با علم بدون دین هم نمی‌شود دین و معنویت لازم است تا جامعه یک جامعه دینی باشد که در راس آن دانشگاه است، دانشگاه‌ها باید دانشگاه متدین باشند در مفهوم متدین می‌توان به معنای معرفت عمیق دینی، ایمان عمیق و باور ژرف به دین و معارف دینی صحبت کرد که طبعاً عمل به دنبالش می‌آید که ما باید دنبال این باشیم که این وظیفه همه ما است.

راه دوم غفلت نکردن از معنویت در دانشگاه است دانشگاه باید یک محیط دینی باشد در دانشگاه باید متدینین احساس کنند که فضای عمومی آنجا به آنها کمک می‌کند، البته تدین، دین، معنویت و اخلاق همین احساسات انقلابی است.^۱

^۱ . خامنه‌ای، معنویت و انقلاب اسلامی، صص ۱۹۴ و ۱۹۵

نتیجه گیری:

تک تک انسان ها در ساخت یک جامعه نقش دارند بنابراین کسب معنویت توسط هر شخص در متعالی شدن جامعه نیز بسیار مؤثر است و چون همه ی انسان ها در قبال همدیگر و جامعه ی شان موظف هستند بنابراین کسب معنویت وظیفه ی هر انسانی می باشد.

در این مقاله با توجه به این که ترویج معنویت آثار مناسبی در این دنیا و هم در آخرت شخص دارد ما بر آن بودیم تا راهکار هایی برای ترویج و تقویت رفتار معنوی در جامعه ارائه دهیم تا این آثار در جامعه نمایان شود.

از راهکار های ذکر شده می توان دعوت به خداجویی که دعوت به همه ی خوبی ها و معنویت ها است را ذکر کرد دومین راهکار خود شناسی است که شناخت خود سبب بهره بردن از استعداد ها و خود شکوفایی می شود و هم چنین می توان حب به اهل بیت که مانند حب به یک الگوی کامل انسانی است را بیان کرد که انسان با دوست داشتن یک شخصیت کم کم مانند آن شخصیت می شود.

راهکار دیگر توجه به ماه مبارک رمضان است که در این ماه علاوه بر این که ما خود را از خوردن و آشامیدن منع می کنیم باید خود را از تمام گناهان هم منع کنیم تا فایده روزه به طور کامل نمایان گردد.

فراگیری تقوا راهکار دیگری است که انسان متقی همواره در کسب معنویت ها سرآمد و موفق است.

امر به معروف و نهی از منکر نیز یکی از مهم ترین فروعات دین است که باید سعی شود آن را هر چه بیشتر احیا کرد زیرا این عمل اگر در جامعه نهادینه شود به ترویج معنویت بسیار کمک می کند.

در مورد ترویج معنویت در سیاست نیز این نکته بسیار حائز اهمیت است چون این گونه معنویت بسیار سریعتر گسترش می یابد.

از دیگر راهکار ها نیز عفاف و ترویج علم بوده است که هر کدام نقش مهمی در ترویج و تقویت معنویت دارند.

فهرست منابع:

- ۱- ابن بابویه، محمد بن علی، الأمالی (للمصدق)، تهران، ششم، ۱۳۷۶ ه.ش.
- ۲- ابن بابویه، محمد بن علی، ترجمه من لا یحضره الفقیه - تهران، چاپ: اول، ۱۳۶۷ ه.ش.
- ۳- احمدپور، مهدی، کتابشناخت اخلاق اسلامی: گزارش تحلیلی میراث مکاتب اخلاق اسلامی، - قم: پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی، چاپ: ۱، ۱۳۸۵ ه.ش، ص ۲۴۹.
- ۴- انصاری، محمد علی، تفسیر سوره حجرات، مشهد: انتشارات بیان هدایت نور، ۱۳۸۶ ه.ش
- ۵- انصاریان، حسین، تفسیر و شرح صحیفه سجادیه، قرن: ۱۵ قم: دار العرفان، ۱۳۸۳ ه.ش.
- ۶- انصاریان، حسین، نظام خانواده در اسلام، قرن: ۱۵ قم: ام ابیها، ۱۳۸۳ ه.ش.
- ۷- آقاجمال خوانساری، محمد بن حسین، شرح محقق بارع جمال الدین محمد خوانساری بر غرر الحکم و درر الکلم، ۷جلد، تهران چاپ: ۴، ۱۳۶۶ ه.ش، ج ۳، ص ۳۸۹.
- ۸- حقانی، حسین، نظام اخلاقی اسلام، تهران: دفتر نشر فرهنگ اسلامی - چاپ: ۱، ۱۳۷۳ ه.ش، ص ۲۸۵.
- ۹- خامنه ای، علی، معنویت و انقلاب اسلامی، تهران: قدر ولایت، چاپ اول، ۱۳۹۱
- ۱۰- خزائی، محمد، شرح گلستان، ۱جلد، جاویدان - تهران (ایران)، چاپ: ۵، ۱۳۶۳ ه.ش، ص ۶۴.
- ۱۱- راغب اصفهانی، حسین بن محمد، ترجمه و تحقیق مفردات الفاظ قرآن - تهران، چاپ: دوم، ۱۳۷۴ ه.ش.
- ۱۲- شهید مطهری، مرتضی، مجموعه آثار استاد شهید مطهری (اصول فلسفه و روش رئالیسم)، تهران: صدرا
- ۱۳- شهید مطهری، مرتضی، مجموعه آثار استاد شهید مطهری (انسان کامل)، تهران: صدرا

- ۱۴- طالقانی، محمود، پرتوی از قرآن، ۶جلد، تهران: شرکت سهامی انتشار چاپ: ۴، ۱۳۶۲ ه.ش.
- ۱۵- فیض کاشانی، محمد بن شاه مرتضی، راه روشن، بنیاد پژوهشهای اسلامی، مشهد مقدس: ایران، ۱۳۷۲ ه.ش.
- ۱۶- کانون نشر و ترویج فرهنگ اسلامی حسنات اصفهان، سیری در سپهر اخلاق، قم: صحیفه خرد - چاپ: ۱، ۱۳۸۹ ه.ش، ۲، ص ۱۸۲
- ۱۷- کلینی، محمد بن یعقوب، أصول الکافی / ترجمه کمره‌ای - ایران: قم، سوم، ۱۳۷۵ ش.
- ۱۸- کلینی، محمد بن یعقوب، أصول الکافی / ترجمه کمره‌ای - ایران: قم، چاپ: سوم، ۱۳۷۵ ش.
- ۱۹- کلینی، محمد بن یعقوب، الکافی (ط - الإسلامیة) - تهران، چهارم، ۱۴۰۷ ق.
- ۲۰- کلینی، محمد بن یعقوب، کافی (ط - دار الحدیث) - قم، چاپ: اول، ۱۴۲۹ ق.
- ۲۱- محقق سبزواری، محمدباقر بن محمد مومن، روضه الأنوار عباسی (در اخلاق و شیوه کشورداری)، مرکز پژوهشی میراث مکتوب - تهران: چاپ: ۲، ۱۳۸۳ ه.ش ص ۴۸۰
- ۲۲- مطهری، مرتضی، مجموعه آثار استاد شهید مطهری، ۲۸جلد، قم: صدرا - چاپ: ۸، ۱۳۷۷ ه.ش، ج ۲۲، ص ۷۷۹.
- ۲۳- مطهری، مرتضی، مجموعه آثار استاد شهید مطهری، ۳۰ تهران: صدرا چاپ: ۷، ۱۳۸۴ ه.ش.
- ۲۴- مطهری، مرتضی، مجموعه آثار استاد شهید مطهری، ۳۰جلد، تهران: صدرا چاپ: ۷، ۱۳۸۴ ه.ش.